

Budapestre vonatkozó ujságcikke

385.63

Szerző:

Cím: *A Csavargózás és a főváros*

Forrás: *Pesti napló*

Bp.

1916 II. I

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Hely

Idő

"1916"

Személy

Helyszám

A Csavargózás és a főváros

A Csavargózás vállalat ellen sűrűn merültek fel panaszok a főváros közgyűlésén és a szakbizottságokban is. A vállalat koncesszióját a pénzügyminisztertől kapta s a szerződés éppen ennek az esztendőnek a végén jár le. A fővárossal egyedül a dunai part egyes részének bérletére vonatkozólag áll szerződéses viszonyban a csavargózás. Mintegy 400 folyómétert bérel a fővárostól és ezért összesen 9400 korona bért fizetett eddig. Éppen a legközelebbi, jövő szeptember tartandó közgyűlésnek a napirendjén szerepel a közgazdasági ügyosztály előterjesztése a csavargózás vállalat 1916. évi partbérletének megállapításáról. Az előterjesztés a tavalyi szerződéssel szemben mintegy 2000 koronás béremelést hoz javaslatba, azonkívül néhány új relációnak kötelező beállítását, így többek között az Óbuda—Hungária-uti járatot is. Sajnos, a fővárosnak nincsen joga ahhoz, hogy megfelelő módon ellenőrizze és büntesse a vállalatot. Ezt a jogot ugyanis a *Hajózási főfelügyelőség* gyakorolja s a főváros mindössze 200 koronáig terjedhető pénzbírsággal sújthatja a vállalatot az adott esetekben. December közepén tárgyalta a közgazdasági bizottság az ügyosztály előterjesztését.

Akkor az egyik bizottsági tag, *Horváth Lipót* annak a nézetének adott kifejezést, hogy a béreket a társaság jövedelmezősége alapján kellene megállapítani és ezért kívánja, hogy az ügyosztály ezt a jövedelmezőséget vizsgálja meg. *Vádolta a társaságot azzal, hogy a két utolsó nagyjövedelmű évet tisztán a jövedelem fokozására használta fel és a közönségért nem tett semmit. A propellerek tisztán*

*tálatlanok, a hajók megvilágítása minden kritikán aluli, az utasok kényelméről szó sincsen s a közönséggel való bánásmód ellen is sok kifogást emelhetők. Azt indítványozta, hogy az előterjesztést adják vissza az ügyosztálynak azzal, hogy vizsgálja felül a társaság elmúlt éveinek jövedelmét és a jövőt is figyelembe véve, a partberek tekintetében újabb előterjesztést tegyen. Indítványozta továbbá, hogy a tanács olyan előterjesztést intézzen a pénzügyminiszterhez, amelyben felkéri, hogy a Csavargózás Rt.-nak kiadott koncessziót megfelelő kikötések ellenében engedje át a fővárosnak. Vita Emil tanácsos reflexiói után a bizottság az ügyosztályi előterjesztést, amelyben többek között az Óbuda—Hungária-uti relációt kötelezőnek mondják ki a jövőre és a Margithid pesti hidfője között és Óbuda között új relációt iktattak be, elfogadta. Együttal magáévá tette *Horváth Lipótnak* a koncesszió átengedésére vonatkozó indítványát, amelyet az előterjesztéssel kapcsolatban ugyancsak a legközelebbi közgyűlés fog tárgyalni. A tanács két héttel ezelőtt foglalkozott az előterjesztéssel és felhívta a közlekedési ügyosztályt, hogy a részvénytársasággal kötendő szerződés feltételeinek betartását állandóan ellenőrizze és szükség esetén tegyen jelentést. Felhívta egyúttal a közlekedési ügyosztályt, hogy a csavargózás átkelésre és általában a helyi hajózási forgalom tekintetében a székesfőváros rendelkezési jogának biztosítása iránt folyamatosan lévő tárgyalásokat siettesse és a kérdés rendezése tárgyában még az év folyamán tegyen előterjesztést.*

Természetes, hogy a fővárosnak jogában állna a partbérletre vonatkozó ajánlatot visszautasítani és ez által lehetetlenné tenni a Csavargózás vállalatok további működését. A város azonban attól tart, hogy ebben az esetben konfliktus keletkezik közte és a kormány, illetve a kereskedelmi és pénzügyminisztérium között, mert a dunai partot az állam építette és a part tulajdonjoga nem lévén tisztázva, az állam esetleg utasíthatja a fővárost a

bérbeadásra. A másik aggodalom pedig, amely a fővárost az ultima ráció alkalmazásától visszavetíti, az, hogy a főváros kezelésében tetemes ráfizetéssel járna az üzem és ma egyik hajózási vállalat sincsen abban a helyzetben, hogy rövid idő alatt megfelelő számú propellert szerezzen be és állítson be a forgalomba. 1916. végéig tehát meg van kötve a főváros keze és mindössze a 200 koronás büntetések jogával élhet. Az pedig a hétfői katasztrófa után eldöntöttnek ékinthető, hogy a Csavargózás vállalat nem kaphat többé koncessziót. Már meg is indult a tülekedés a hajózási vállalatok között az értékes üzletért.

Jellemző a Csavargózás vállalatára, hogy a fényes üzletmenet dacára legutóbbi tarifaemelését akart életbeléptetni. A főváros közgazdasági ügyosztályának vezetője, *Vita Emil* tanácsnok azonban kijelentette, hogy ebben az esetben a város lényegesen emeli a partbérletet. Erre a kijelentésre abbanmaradt a tarifaemelés.

A Csavargózás jövedelme

A Csavargózás, teljes nevén *Budapesti Csavargózás Átkelési és Hajózási Részvénytársaság*, 1899-ben alakult meg. Részvényei csaknem kizárólag a *Virány-család* tulajdonában vannak. A társaság elnöke és igazgatója *Virány Sámuel*. Az igazgatóság tagjai: *dr. Virány Dezső*, *dr. Virány Egon*, *dr. Vadász Sándor* ügyvéd, *dr. Somogyi Miksa* ügyvéd, *Scharff Alajos* földbirtokos és *Schiffner Ferenc*, a vállalat üzletvezetője. A felügyelő bizottság tagjai: *Fekete Géza*, *Scharff Jenő* és *Kirschbaum Jakab*. A múlt év mérlegét és jelentését decemberben publikálta a vállalat. Eszerint jelenleg tizenhárom csavargózó van, amelyek összesen 732 lóerőt tudnak kifejteni és összes tonnatartalmuk 430 tonna. 1915-ben a szállított személyek száma 8.225.583

volt, ami azt mutatja, hogy a forgalom rendkívül nagy volt. Az ok nyilvánvaló: a Lánchíd el volt zárva és a pesti part és az alagút közötti összeköttetést legnagyobbbrészt propellerek bonyolították le. A nagy forgalom természetesen jelentékenyen növelte a vállalat jövedelmét. 1914-ben a tiszta nyereség 39.818 korona volt, 1915-ben pedig 103.759 korona. Az osztalék ehhez képest 16 korona volt az 1914. évi 6 koronával szemben. Az utolsó mérleg adatai szerint a társaság 13 csavargözösének és a révátelési jognak az értéke 634.422 korona. A társaság tulajdonában lévő értékpapírok árfolyamértéke 244.530 korona. Ezeket az értékpapírokat 1915-ben vásárolták a bevallott tiszta nyereségen felüli jövedelméből. A tartalék-alapot tavaly 80.000 koronával dotálták. A vállalat mérlegszerű vagyona 1915. december 31-én 1 millió 200.000 korona volt.